

PREDSTAVITEV IZBRANIH FRANCOSKIH KNJIŽNIC IN FRANCOSKEGA KNJIŽNIČNEGA SISTEMA

Mojca Kotar

Oddano: 16. 2. 2007 – Sprejeto: 10. 11. 2007

Strokovni članek

UDK 02(44)

UDK 026/027(44)

Izvleček

V prispevku so predstavljene izbrane francoske knjižnice (Francoska nacionalna knjižnica, Javna informacijska knjižnica, mediateka Mesta znanosti in industrije ter pariške mestne knjižnice). Francija nima vzajemnega knjižničnega kataloga na državni ravni, knjižnice uporabljajo več platform za vzajemno katalogizacijo in izdelujejo več vzajemnih katalogov. Francoske knjižnice se za pridobivanje elektronskih virov po potrebi združujejo v geografsko omejene, tematske ali konzorcije ustanov enakega statusa. Avtorica meni, da knjižnična mreža v Sloveniji dobro deluje glede na mnogo manjša vlaganja v kulturo in visoko šolstvo v primerjavi s Francijo. Za izboljšanje nje-nega delovanja bi morali nameniti več sredstev in doseči večji ugled knjižničarskega poklica, primerljivo Franciji. Slovensko knjižničarstvo v primerjavi s francoskim najbolj zaostaja pri digitalizaciji virov.

Ključne besede: Francija, bibliotekarstvo, knjižnice, vzajemni katalogi, konzorciji, knjižničarski nazivi

Professional article

UDC 02(44)

UDC 026/027(44)

Abstract

The Selected French libraries (*Bibliothèque nationale de France, Bibliothèque publique d'information, multimedia library of the Cité des sciences et de l'industrie* as well as Paris

KOTAR, Mojca. Presentation of the selected French libraries and the French library system. *Knjižnica, Ljubljana*, 51(2007)3-4, p. 117-129

public libraries) are presented in the article. France does not have a union catalogue at the national level, therefore libraries use different platforms for shared cataloguing and compile more union catalogues. According to their needs, French libraries join into consortia for the acquisition of electronic resources, which can be either geographically or thematically delimited or formed by the institutions of the same status. The author believes that the Slovenian library network works well considering much smaller budget for culture and higher education in comparison with France. To improve its performance, more funds would have to be allocated and higher reputation of the library profession achieved, comparable to the situation in France. Digitization of resources is the area where the Slovenian librarianship lags most behind the French one.

Key words: France, librarianship, libraries, union catalogues, consortia, librarian titles

1 Predstavitev izbranih francoskih knjižnic

V prispevku so predstavljene Francoska nacionalna knjižnica, Javna informacijska knjižnica, mediateka Mesta znanosti in industrije ter pariške mestne knjižnice.

1.1 Francoska nacionalna knjižnica (*Bibliothèque nationale de France, BnF, www.bnf.fr*)

Začetki BnF segajo v leto 1368, ko je takratni francoski kralj Karel V. v pariškem Louvru namestil knjižnico z 917 rokopisi. Eden njegovih naslednikov v obdobju od 1461 do 1483, Ludvik XI., velja za pravega ustanovitelja BnF. Leta 1537 je Franc I. odredil obvezno shranjevanje izvoda vsake knjige, ki je bila naprodaj v kraljestvu. Knjižnica je zamenjala več lokacij, od leta 1666 je bila nameščena v Parizu med ulicama Vivienne in Richelieu (2. okrožje). Konec 17. stoletja je bila izdelana prva vsebinska klasifikacija knjig v 23 razredov. V 18. stoletju so jo glede na vrsto gradiva razdelili na pet oddelkov in odprli javnosti. Od 19. stoletja dalje se je BnF neprenehno soočala s prostorsko stisko. Po odprtju nove lokacije Tolbiac, decembra 1996, v jugovzhodnem delu Pariza (13. okrožje), se v štirih stavbah višine 80 m (22 nadstropij) shranjujejo knjige, periodične publikacije, avdiovizuelno gradivo in mikrofilmi. V stavbah na prvotni lokaciji Richelieu so od oktobra 1998 ostale in se dopolnjujejo posebne knjižnične zbirke rokopisov (530.000 enot), grafik (12 milijonov enot) in fotografij (dva milijona enot), kart in zemljevidov (890.000 enot), plačilnih sredstev, medalj in starin (530.000 kosov; BnF prejema tudi obvezni izvod plačilnih sredstev), glasbenih tiskov (dva milijona enot) in odrskih umetnosti. Knjižnična zbirka BnF danes šteje več kot 13,7 milijonov

knjižnih enot, med njimi tudi izvod Gutenbergove biblije. BnF je leta 1992 začela z digitalizacijo gradiv. V okviru digitalne knjižnice BnF, imenovane *Gallica*, je na voljo 100.000 tiskov, digitaliziranih v obliki slike, 2.600 tiskov v obliki besedila, 250.000 fotografij in 30 ur zvočnih posnetkov (*Bibliothèque nationale de France*, 2006; *Le guide de Routard*, 2006).

BnF z obveznim izvodom letno pridobi okoli 60.000 knjig, 1.400.000 številčk revij, 15.000 zvočnih zapisov, 8000 videoposnetkov, 30.000 multimedijskih dokumentov, 2000 glasbenih partitur, 3000 kart in zemljevidov, 1500 grafik, 3000 umetniških fotografij in 10.000 plakatov (*Bibliothèque nationale de France*, 2006). Z najnovejšimi določbami zakona je postalo obvezno oddajanje elektronskih oblik tiskanih dokumentov, ki so izvorno elektronski. Arhiviranje internetnih strani tudi sodi v obvezni izvod. BnF avtomatsko shranjuje internetne strani v domeni .fr in le francoske internetne strani v domenah .org in .com.

Pomemben vir prirasta so tudi darovi in izmenjava z ustanovami v Franciji in tujini. Z nakupom letno dodatno povečajo zbirko za okoli 65.000 enot predvsem tujejezičnih virov (*Bibliothèque nationale de France*, 2006).

Danes BnF, ki jo financira Ministrstvo za kulturo in komunikacije, deluje na več lokacijah:

- lokacija François-Mitterrand oziroma Tolbiac v Parizu (3350 čitalniških mest),
- prvotna lokacija Richelieu v Parizu (330 čitalniških mest),
- lokacija Arsenal v Parizu, kjer je shranjeno gradivo stare knjižnice *Arsenal* (56 čitalniških mest),
- knjižnica-muzej pri Operi v Parizu (22 čitalniških mest) in hiša *Jean-Vilar* v Avignonu za področje odrskih umetnosti (22 čitalniških mest),
- konzervatorski center v Bussy-Saint-Georges,
- konzervatorski center v Joël-Le-Theule v Sablé-sur-Sarthe.

Novo lokacijo Tolbiac sestavljajo stavbe v obliki odprtih knjig in podzemni prostori z vmesnim zunanjim zemljiščem, na katerem so zasajena drevesa. Arhitekt Dominique Perrault je v čitalnice namestil 3350 sedežev, od tega je 1650 čitalniških sedežev namenjenih javnosti v študijski knjižnici v nivoju nad vrtno (300.000 dokumentov v prostem pristopu) in 1.700 čitalniških mest predvsem za raziskovalce in študente v Znanstveni knjižnici v nivoju vrta (305.000 dokumentov v prostem pristopu in več kot 11 milijonov dokumentov na zahtevo). BnF ne izposoja gradiva, možna je le uporaba v čitalnicah (postavitev po Deweyevi klasifikaciji) in razmnoževanje v skladu z zakonom. V štirih stavbah je za shranjevanje predvideno 450 km polic, vendar so skladišča že skoraj polna. Transport enot iz skladišč do čitalniške izposoje poteka preko 8 km tračnic in 300 posod (*Bibliothèque nationale de France*, 2006).

Na vseh lokacijah BnF skupaj je zaposlenih približno 2800 delavcev, od tega 400 katalogizatorjev.

Katalog BnF z imenom *BN-Opale plus* je dostopen na spletnem mestu knjižnice. Knjižnice lahko zastonj prevzemajo bibliografske zapise v formatu Unimarc ISO 2709, ki jih izdelajo katalogizatorji BnF. BnF vzdržuje normativno datoteko predmetnih oznak, avtorjev, korporacij in enotnih naslovov Rameau (*Répertoire d'autorité-matière encyclopédique et alphabétique unifié*, rameau.bnf.fr). BnF za avtomatizacijo poslovanja, katalogizacijo in druge storitve uporablja program lastne izdelave.

Med pomembnejše elektronske vire BnF sodita *Signets de la BnF* in *Gallica*. *Signets de la BnF* (signets.bnf.fr) je enciklopedična zbirka kazal na skrbno preverjena spletna mesta (več kot 3900 mest). *Gallica* (gallica.bnf.fr, 1997–) je zbirka digitaliziranih dokumentov (besedil, fotografij, zvočnih posnetkov), katerih tiskane ali zvočne izvornike hrani BnF. Na svetovnem spletu je dostopnih 80.000 digitaliziranih tiskov v obliki slike (od katerih jih je 80 % oceriziranih), 1250 v obliki besedila, 80.000 fotografij in 30 ur zvočnih posnetkov, ki so jim potekle avtorske pravice. Dodatnih 20.000 v obliki slike digitaliziranih tiskov, 1350 v obliki besedila in 170.000 fotografij z urejenimi avtorski praviciami je dostopnih le iz prostorov BnF (*Bibliothèque nationale de France*, 2006).

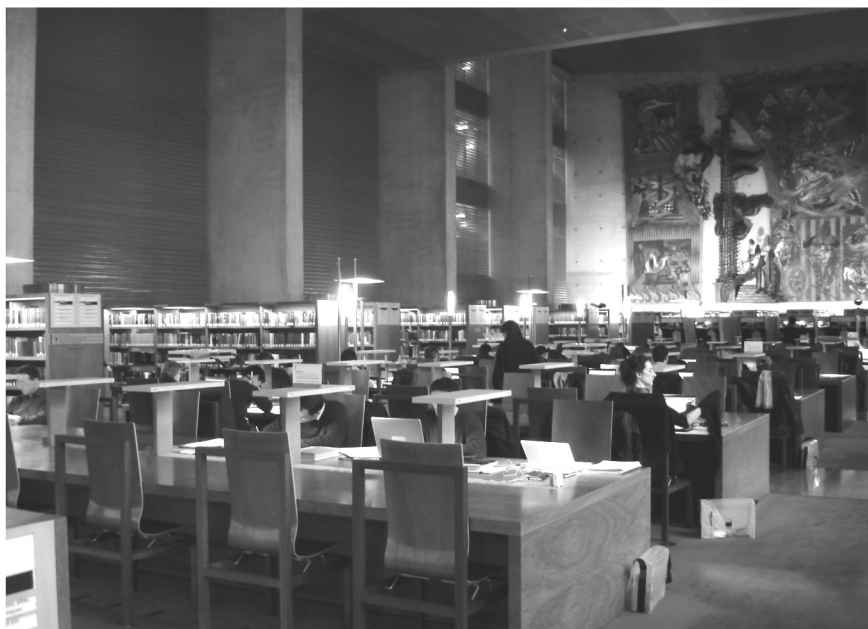
Uporaba licenčnih elektronskih virov BnF je možna izključno z lokacij BnF na portalu lastne izdelave z imenom *Renet* (preko 2500 elektronskih revij, 90 mrežnih CD-ROM-ov, 150 podatkovnih zbirk). Oddaljenega dostopa ne nudijo. Katalog, *Signets de la BnF* in *Gallica* so poleg *Reneta* javno dostopni tudi na spletnem mestu knjižnice, kjer je na voljo tudi referenčni servis na daljavo *Sindbad*, ki deluje na platformi *QuestionPoint* (<http://www.bnf.fr/>, → *Sindbad*).

Knjižnica organizira izobraževanja, razstave, konference, predavanja, koncerte, izdaja knjige, poljudno revijo *Chroniques* in znanstveno revijo *La Revue de la Bibliothèque nationale de France*. Je osrednji dejavnik francoskega knjižničnega sistema in se povezuje z različnimi knjižnicami in ustanovami. Njene raziskovalne aktivnosti potekajo v skladu s triletnim programom. Knjižnica ima razvejano mednarodno dejavnost s frankofonimi in drugimi državami in sodeluje v mednarodnih knjižničarskih združenjih (*Bibliothèque nationale de France*, 2006). V okviru knjižnice od leta 1913 deluje tudi Združenje prijateljev Francoske nacionalne knjižnice (www.amisbnf.org).

Dnevno BnF obiše okoli 3000 uporabnikov (od tega 2300 uporabnikov v nivoju nad vratom). 81 % uporabnikov Študijske knjižnice v nivoju nad vratom so študenti. 62 % uporabnikov Znanstvene knjižnice v nivoju vrta so študenti, 28 % predavatelji in raziskovalci. Spletno mesto BnF obiše dnevno 23.000 uporabnikov.

Študijska knjižnica v nivoju nad vrtom je odprta od torka do sobote od 10h do 20h ter ob nedeljah od 13h do 19h in zaprta ob ponedeljkih, dva tedna septembra ter ob državnih in verskih praznikih. Letna članarina za starejše od 25 let znaša 35 EUR.

Čitalnice Znanstvene knjižnice so ob ponedeljkih odprte od 14h do 20h in od torka do sobote od 9h do 20h. Zaprte so ob nedeljah, dva tedna v septembru in ob praznikih. Letna članarina znaša 46 EUR.

Slika 1: BnF, Znanstvena knjižnica

1.2 Javna informacijska knjižnica (*Bibliothèque publique d'information*, Bpi, www.bpi.fr)

Bpi je bila ustanovljena leta 1976. Zaseda del prvega ter drugo in tretje nadstropje Nacionalnega centra umetnosti in kulture Georges Pompidou v 4. pariškem okolju (površina knjižnice znaša 10.750 m²). Center Georges Pompidou je bil v letih od 1997 do 2000 prenovljen, istočasno tudi knjižnica, ki v tem času ni delovala. Zasnova knjižnice je prav posebna: vse gradivo je v prostem pristopu, vsakdo, ki opravi varnostni pregled, lahko brezplačno vstopi v knjižnico in v njenih prostorih uporablja njeno gradivo in storitve (ni članstva oziroma članarine in

izposoje). Knjižnico financira Ministrstvo za kulturo in komunikacije, ki prek svoje Direkcije za knjige in branje postavlja smernice njenega delovanja. Imenujejo jo tudi enciklopedična knjižnica (*bibliothèque encyclopédique*), ker njene zbirke na različnih nosilcih pokrivajo vsa področja znanja. Gradivo je na voljo v različnih težavnostnih stopnjah, od ljubiteljske ravni do študijskega in strokovnega, vendar ne znanstvenega gradiva. Bpi nudi uporabnikom tudi dostop do informacij, ki jih potrebujejo za svoje družbeno in kulturno življenje (iskanje za poslitve, informacije o francoskih javnih ustanovah, uporabni pravni dokumenti ...). Proračun knjižnice je leta 2003 znašal 7.999.000 evrov (*La Bibliothèque publique d'information*, 2004).

Leta 2003 je knjižnična zbirka Bpi vsebovala 358.504 enot knjig, 2126 naročenih tiskanih časnikov in časopisov, 460 vezanih letnikov dnevnega časopisja, 6710 kart in zemljevidov, 1887 glasbenih partitur, 1221 elektronskih virov in multimedije na CD-ROM-ih ali dostopnih na daljavo, 2359 dokumentarnih ali risanih filmov, 12.041 glasbenih zgoščenk, 2078 zvočnih posnetkov, 1259 jezikovnih pripomočkov na vseh medijih za učenje 172 jezikov in dialektov, 272 učnih pripomočkov za samoizobraževanje (CD-ROM-ov ali spletnih mest) ter druga gradiva.

Aktualnost svojega gradiva v izključno prostem pristopu knjižnica vzdržuje tako, da vsako leto odpiše gradivo v približno polovičnem obsegu prirasta knjig. Leta 2003 so tako kupili 16.549 knjig in odpisali 8503 enote. Odpisano gradivo je na voljo drugim knjižnicam. Prirast knjižničnega gradiva je leta 2003 vseboval tudi 132 CD-ROM-ov ali naročnin na elektronske vire, 199 dokumentarnih ali risanih filmov, 700 glasbenih zgoščenk, 33 zvočnih posnetkov, 109 jezikovnih pripomočkov za učenje jezikov, 76 naslovov učnih pripomočkov za samoizobraževanje, 700 kart in zemljevidov ter druge vrste gradiva (*La Bibliothèque publique d'information*, 2004).

Izključno z lokacij knjižnice so poleg v celoti čitalniški uporabi namenjenega tiskanega gradiva dostopni licenčni elektronski viri, 11 tujih televizijskih kanalov, borza dela in učenje tujih jezikov. Z lokacij knjižnice in od drugod so dostopni katalog knjižnice, zbirka *Bpi-doc* (selektivna digitalizacija frankofonega dnevnega časopisja – 229.781 člankov v polnem besedilu v letu 2003), zbirka kazal na preverjena spletna mesta *Sites sélectionnés*, referalna dejavnost na daljavo *BiblioSés@me* (deluje na platformi *QuestionPoint*) in druge vsebine. Dostopa na daljavo za licenčne elektronske vire ne nudijo, saj bi to pomenilo, da bi morali svoje uporabnike registrirati, in bi slednji s tem izgubili privilegij, ki ga zelo cenijo: anonimnost uporabe knjižnice. Bpi sama gradi in vzdržuje svoj program za avtomatizacijo knjižničnega poslovanja in druge storitve.

V knjižnici je 2200 čitalniških sedežev, od katerih jih je 120 namenjenih samoizobraževanju s pomočjo elektronskih virov, 60 za poslušanje glasbe, 148

za ogled filmov in 370 multimedijskih mest. Mesta, opremljena z računalniki, je potrebno vnaprej rezervirati.

Knjižnica svoje delo in pridobivanje gradiva načrtuje s pomočjo analiz uporabnikov, saj teh podatkov zaradi anonimnosti uporabnikov ne morejo dobiti iz članskih evidenc in podatkov o izposoji. Vsaka štiri leta izvedejo večjo sociološko ekonomsko analizo uporabnikov, v okviru katere pridobijo tudi kvalitativne informacije o stopnji zadovoljstva uporabnikov s storitvami in gradivom knjižnice, v vmesnem času manjše analize, povezane z uporabo informacijske tehnologije, prostorov in gradiva knjižnice. V letu 2003 je knjižnico obiskalo 1,9 milijona uporabnikov (povprečno 6200 dnevno, ki so se v knjižnici v povprečju zadržali dve uri in 40 minut). V tem letu je bilo 61 % uporabnikov študentov in 7 % srednješolcev. Dnevno so pregledali 8500 knjig ali revij, naredili 500 rezervacij za mesta za poslušanje glasbe in ogled filmov ter 800 rezervacij za mesta za samoizobraževanje. Za funkcionalno ovirane uporabnike so na voljo posebej opremljena mesta oziroma prostori (*La Bibliothèque publique d'information*, 2004).

Bpi ima razvejano izdajateljsko dejavnost. Izdaja štiri strokovne knjižne zbirke. V zbirki *Études et recherche* objavljajo rezultate raziskav, ki jih je izvajala ali koordinirala Bpi. Prispevki udeležencev pogovorov, kolokvijev in konferenc so objavljeni v zbirki *Bpi en actes*. Strokovni dokumenti, namenjeni knjižničarjem in dokumentalistom, izhajajo v zbirki *Bpi Pratique*. Za potrebe samoizobraževanja uporabnikov v tujih jezikih, ki se jih ni mogoče učiti s pomočjo francoščine, izdajajo zbirko *Bonjour / Salut*. V vseh štirih zbirkah je do vključno leta 2003 izšlo 107 naslovov. V četrtletni reviji *Bulletin Bpi* so objavljena besedila o aktivnostih, dogodkih in pomembnih novostih v knjižnici (*La Bibliothèque publique d'information*, s.a.).

Bpi organizira kulturno dejavnost v povezavi s Centrom Georges Pompidou v obliki konferenc, pogovorov in kolokvijev (približno 60 letno) ter projekcij filmov. Knjižnica vsako leto organizira tudi mednarodni filmski festival *Cinéma du réel* (*La Bibliothèque publique d'information*, s.a.).

Pomembna naloga Bpi je sodelovanje s francoskimi javnimi knjižnicami na različnih področjih, še posebej pri pridobivanju elektronskih virov (vodenje konzorcija Carel) in pri organizaciji potujočih razstav.

Mednarodna dejavnost knjižnice temelji na organizaciji izmenjav in srečanj pisateljev, raziskovalcev in različnih kulturnih delavcev. Še posebej intenzivno sodelujejo s tujimi knjižnicami in tudi s podporo Ministrstva za zunanje zadeve organizirajo individualna ali skupinska izobraževanja za frankofone knjižničarje in informatike. Bpi opravlja tudi funkcijo referalnega centra za informacije s področja francoske kulture za francoske kulturne centre, ki delujejo v tujini (*La Bibliothèque publique d'information*, s.a.).

V letu 2002 je knjižnica reorganizirala svoje poslovanje, ki je sedaj zasnovano na štirih temeljih: razvoj, storitve za javnost, kulturna dejavnost in komunikacija, viri in sredstva. V knjižnici je bilo leta 2003 stalno zaposlenih 253 delavcev. 70.000 ur dela so opravili z začasnimi zaposlitvami. 73 % stalno zaposlenih je bilo kvalificiranih knjižničarjev različnih nazivov, 38 % stalno zaposlenih je imelo najvišja strokovna naziva *conservateur* in *bibliothécaire* (*La Bibliothèque publique d'information*, 2004; predstavitev francoskega sistema strokovnih nazivov v knjižničarstvu v nadaljevanju besedila).

Knjižnica je odprta vsak dan razen ob torkih od 12h do 22h oziroma ob sobotah, nedeljah in praznikih od 11h do 22h (tedensko 62 ur). Poleg torkov je v letu zaprta le še 1. maja.

Slika 2: Bpi

1.3 Mediateka Mesta znanosti in industrije

V okviru *Cité des sciences et de l'industrie* (cite-sciences.fr) v 19. pariškem okrožju deluje multimedijška knjižnica (mediateka), ki je dostopna vsem in pokriva področja znanosti, tehnike in različnih industrij. Financira jo Ministrstvo za kulturo in komunikacije. Uporabnikom so na voljo vse vrste knjižnega in neknjižnega

gradiva, ki si ga je mogoče izposoditi, za razliko od BnF in Bpi, kjer izposoja gradiva ni možna. Zelo velika knjižnica v treh nadstropjih je razdeljena na tematska področja. V pritličju kompleksa Mesta znanosti in industrije je del knjižnice namenjen otrokom. V prvi kleti so prostori namenjeni zgodovini znanosti, zdravju, živim bitjem in okolju, poklicem, »digitalnemu križišču« ter slepim in slabovidnim. V drugi kleti je na voljo gradivo s področij naravoslovnih in tehniških znanosti, industrije, znanosti in družbe ter kinematograf.

Članstvo v knjižnici (*Cité-pass*) je lahko združeno z možnostjo celoletnega obiskovanja razstavnih prostorov na dveh nivojih nad knjižnico, v katerih so organizirane občasne in stalne razstave na temo znanosti in industrije (članarina za starejše od 25 let znaša 20 EUR za eno leto, z dodatno možnostjo obiska razstav 35 EUR). Knjižnica je ob ponedeljkih zaprta in odprta vsak torek od 12h do 19.45 ter od srede do nedelje od 12h do 18.45.

Slika 3: Mediateka Mesta znanosti in industrije, Knjižnica za zgodovino znanosti

1.4 Pariške mestne knjižnice

V Parizu deluje 55 mestnih knjižnic (*bibliothèques municipales de prêt*) in 12 mestnih knjižnic s specializiranimi knjižničnimi zbirkami (zgodovina Pariza, državna administracija, umetnost, glasba, film, ženske študije, turizem in potovanja ...;

bibliothèques municipales spécialisées). Podatki o knjižnicah in njihovih zbirkah so dostopni na www.bibliotheques.paris.fr. Uporabniki lahko z enkratnim vpisom uporabljajo vseh 55 pariških mestnih knjižnic (enotna članska izkaznica; vzajemni katalog na dac-opac-pret.paris.fr/cyberpac). Izposoja knjig in revij je brezplačna, za izposajo glasbenih zgoščenk ter VHS in DVD videoposnetkov je potrebno plačati letno nadomestilo 30,50 EUR oziroma 61 EUR. Del mreže je tudi deponitna knjižnica (Réserve centrale), iz katere si lahko uporabniki prek svoje lokalne knjižnice izposodijo gradivo, ki ni na voljo v zbirki njihove knjižnice ali pa je iz nje izposojeno.

Tudi za 12 specializiranih pariških mestnih knjižnic obstaja enotna brezplačna članska izkaznica. Podatki o gradivu teh knjižnic so na voljo v vzajemnem katalogu, ki je dostopen od začetka leta 2006 dalje (www.bibliotheques.paris.fr, → *Catalogue des bibliothèques municipales spécialisées*). Stopnja informatizacije specializiranih pariških mestnih knjižnic je različna, v nekaterih so podatki o večjem delu zbirk že dostopni v vzajemnem katalogu, v drugih manj ali še nič.

2 Pomembnejši vidiki sodelovanja francoskih knjižnic

Kot posebnost za slovenske knjižničarje, ki sodelujemo pri izdelavi vzajemnega kataloga COBIB, navedimo, da enakovreden vzajemni katalog v Franciji ne obstaja. V francoskem vzajemnem katalogu *Catalog Collectif de France* (CCFr, www.ccf.fr.bnf.fr) sodelujejo BnF s katalogom *Bn-Opale plus*, univerzitetne knjižnice z vzajemnim katalogom Sudoc in približno 60 večjih javnih mestnih ali občinskih knjižnic z zbirko BMR. V CCFr so na voljo tudi podatki o 4100 francoskih knjižnicah vseh vrst in o 1400 specialnih zbirkah ter modul za medknjižnično izposajo. Sodelujoče knjižnice uporabljajo različne programe za avtomatizacijo knjižničnega poslovanja.

Sudoc (*Système universitaire*, www.sudoc.abes.fr) je vzajemni katalog 1015 knjižnic francoskih univerz in drugih ustanov visokega šolstva, ki vse uporabljajo programsko opremo *Pica WinIBW*. Služi tudi kot nacionalni vzajemni katalog serijskih publikacij, v katerem sodeluje še dodatnih 1985 knjižnic in dokumentacijskih centrov. Na voljo so podatki o sodelujočih knjižnicah. Sudoc vzdržuje Bibliografska agencija visokega šolstva (*Agence bibliographique de l'enseignement supérieur*, www.abes.fr), ki skrbi tudi za portal z možnostjo združevalnega iskanja v virih sodelujočih ustanov in organizira konzorcije za nakup elektronskih virov ter sodeluje z drugimi organizatorji konzorcijev (na primer s *Couperin*).

V Franciji obstaja več geografsko in tematsko omejenih vzajemnih katalogov oziroma portalov (na primer *Britalis* v Bretanji, www.britalis.org; katalog univerzitetnih knjižnic *Babord* v Bordeaux-u, babord.u-bordeaux.fr; portal informacijskih virov na temo matematike, www-mathdoc.ujf-grenoble.fr). V nekaj primerih so vzajemni katalogi nastali s sodelovanjem knjižnic, ki uporabljajo enak program za avtomatizacijo knjižničnega poslovanja, poleg Sudoc-a na primer vzajemni katalog javnih knjižnic v Brestu (biblio.mairie-brest.fr/ABSYS). Vsi predhodno navedeni vzajemni katalogi za izmenjavo podatkov med sodelujočimi knjižnicami uporabljajo standard Z39.50 (*Le métier de bibliothécaire*, 2003).

Francoske knjižnice se za pridobivanje elektronskih virov po potrebi združujejo v geografsko omejene, tematske ali konzorcije ustanov enakega statusa. Med slednjimi je najpomembnejši konzorcij 204 raziskovalnih in ustanov visokega šolstva (*Consortium universitaire de publications numériques*, www.couperin.org). Bpi je gonilna sila konzorcija za pridobivanje elektronskih virov, v katerem sodelujejo predvsem mestne ali občinske in okrožne knjižnice (*Consortium pour l'acquisition des ressources électroniques en ligne*, Carel, www.bpi.fr, → Espace professionnel, Bibliothécaires, Carel). V letu 2005 so v tem konzorciju sodelovale knjižnice 86 francoskih mest.

Francoska posebnost z vidika sodelovanja knjižnic so tematski centri za nakup in hranjenje predvsem tujih informacijskih virov za različna znanstvena področja ter njihovo medknjižnično izposajo (*Centres d'acquisition et de diffusion de l'information scientifique et technique*, Cadist, 35 centrov, www.sup.adc.education.fr/bib, → Cadist). Poznajo pa tudi meduniverzitetne knjižnice, ki nudijo storitve več ustanovam visokega šolstva, na primer *Bibliothèque interuniversitaire de médecine* (www.bium.univ-paris5.fr) in *Bibliothèque interuniversitaire de lettres et sciences humaines* (biu.ens-lsh.fr).

3 Knjižničarski nazivi in delovna mesta

Knjižničarji v Franciji sodijo med javne delavce. Od leta 1992 so knjižničarske javne funkcije razdeljene na državne (*fonctions publiques d'État*) in teritorialne (*fonctions publiques territoriales*), vsaka s tremi kategorijami, A, B in C. Posebna oblika teritorialne javne funkcije je knjižničarska javna funkcija mesta Pariz. Zaposlitve v okviru kategorije A so »znanstvene« oziroma vodstvena delovna mesta (*conservateur, bibliothécaire*), v kategoriji B strokovne in v kategoriji C vodenje skladišč oziroma enostavna strokovna dela. Znotraj kategorij A, B in C vsak delavec v okviru državne javne funkcije pripada enemu od skupno sedmih korpusov (*corps*) in v okviru teritorialne javne funkcije enemu od skupno šestih zaposlitvenih okvirjev (*cadres d'emploi*). Znotraj korpusov in zaposlitvenih okvirjev je

možno napredovanje po stopnjah, vendar le prek razpisov. Tu se pojavi razlika: državni razpisi so razpisi rekrutiranja, izbrani posamezniki so določeni na delovno mesto, ki ga ne morejo odkloniti, razen z odpovedjo delovnega razmerja. Oseba, ki ni izbrana na razpisu, za dve leti (in dodatno leto) izgubi pravico sodelovanja na razpisih. Uspeh na teritorialnem razpisu omogoča vpis na seznam usposobljenosti, iz katerega teritorialne knjižnice izbirajo svoje zaposlene (*Le métier de bibliothécaire*, 2003; *L'enseignement supérieur*, 2006).

4 Sklepne misli

Neposredna primerjava francoskega in slovenskega knjižničarstva ni možna že zaradi velikostnega razreda, zgodovinskega razvoja in pomena, ki ga ima kultura v Franciji. V Franciji živi 60 milijonov prebivalcev, v samem Parizu petkrat več kot v celotni Sloveniji. Majhno pa ni nujno samo lepo (nekdanji oglaševalski slogan Slovenije: »*Small is beautiful*«), ampak včasih tudi praktično. Menim, da knjižnična mreža v Sloveniji dobro deluje glede na mnogo manjša vlaganja v kulturo in visoko šolstvo v primerjavi s Francijo. Z enotno uporabo sistema in servisov COBISS.SI je stopnja avtomatizacije knjižnic na visoki ravni. Francija nima vzajemnega kataloga na državni ravni, knjižnice uporabljajo več platform za vzajemno katalogizacijo, nekatere sami izdelajo in vzdržujejo, druge so licenčne. Pri tako velikem številu francoskih knjižnic bi bilo verjetno težko izvesti sodelovanje večine knjižnic v enem sistemu. Zato pa se slednje združujejo v več učinkovitih konzorcijev za pridobivanje elektronskih virov.

Seveda bi si v Sloveniji želeli novih prostorov in zgradb za knjižnice, večjega prirasta knjižničnega gradiva na različnih medijih ter kakovostno in razširjeno ponudbo klasičnih in inovativnih storitev, vendar bi morali za to nameniti več sredstev in doseči večji ugled knjižničarskega poklica, primerljivo Franciji. Slovensko knjižničarstvo v primerjavi s francoskim mnogo manj pozornosti namenja digitalizaciji virov. Morda je to kratkoročno najpomembnejši izziv za vse vrste slovenskih knjižnic.

Navedeni viri

1. *Bibliothèque nationale de France: 2006–2007*. [2006]. [Paris: Ministère de la culture et de la communication].
2. *La Bibliothèque publique d'information*. [S.a.]. [Paris: Ministère de la culture et de la communication].

3. *La Bibliothèque publique d'information: 2003–2004*. [2004]. [Paris: Ministère de la culture et de la communication].
4. *L'enseignement supérieur: Culture*. (2006). Paris: Ministère de la culture et de la communication.
5. *Le guide de Routard. Paris*. (2006). [Paris]: Hachette.
6. *Le métier de bibliothécaire*. (2003). 11e éd. [Paris]: Éditions du Cercle de la Librairie.

Drugi uporabljeni viri

Brošure in spletna mesta v besedilu navedenih francoskih ustanov.

Dr. Mojca Kotar je zaposlena kot vodja knjižnice Oddelka za tekstilstvo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Naslov: Snežniška 5, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: mojca.kotar@ntf.uni-lj.si